

Datum
2021-12-177
Er handläggare
Mikael Herjevik, juridiska avdelningen
Ert datum
2021-10-19

Dnr
Ö243/2021
Vår handläggare
Christina Zander, högskoledirektör
Er beteckning
31-00206-21

Universitetskanslersämbetet

Redovisning av åtgärder efter Universitetskanslersämbetets tillsynsbeslut avseende tillämpningen 2 kap. 6 § högskolelagen vid Försvarshögskolan

(5 bilagor)

Efter en anmälan till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) bedömde UKÄ att kraven i 2 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434) gäller även vid Försvarshögskolan. Bestämmelsen ifråga handlar om att vissa beslut ska fattas av personer med vetenskaplig kompetens.

I beslutet anmodas Försvarshögskolan att senast den 17 december 2021 redovisa vilka åtgärder som lärosätet har vidtagit med anledning av UKÄ:s ställningstagande i ärendet.

Nedan följer Försvarshögskolans åtgärdsredovisning och bakomliggande överväganden i enlighet med UKÄ:s anmodan.

Försvarshögskolans åtgärder

Inledningsvis konstaterar Försvarshögskolan att den principiella frågan är avdömd: bestämmelsen i 2 kap. 6 § högskolelagen ska tillämpas även när Försvarshögskolan beslutar om sin egen organisation.

Försvarshögskolan har med anledning av detta vidtagit följande åtgärder:

1. Rektor beslutade den 23 november 2021 om återtagande av PM "Främjandet av kvalitet i den civil-militära miljön och mötesplatsen vid Försvarshögskolan" (Ö 725/2021), samt en rad omedelbara åtgärder med anledning av UKÄ:s beslut (bilaga 1).
2. Styrelsen beslutade den 8 december 2021 om Försvarshögskolans arbetsordning (nivå 1), för den förändrade organisation som gäller från och med 2022 (bilaga 2).
3. Rektor beslutade den 17 december 2021 om Försvarshögskolans arbetsordning (nivå 2), för den förändrade organisation som gäller från och med 2022, med bilaga avseende kompetenskrav för nyckelbefattningar och organ (bilaga 3).
4. Rektor beslutade den 17 december 2021 om tillfälliga delegationer med anledning av ny arbetsordning för Försvarshögskolan (bilaga 4).

Datum
2021-12-177

Er handläggare
Mikael Herjevik, juridiska avdelning

Ert datum
2021-10-19

Dnr
Ö243/2021

Vår handläggare
Christina Zander, högskoledirektör

Er beteckning
31-00206-21

5. Rektor beslutade den 17 december 2021 om uppdrag med ytterligare åtgärder som följer av den nya arbetsordningen samt behovet av att utbilda fler disputerade officerare (bilaga 5).

Försvarshögskolans bedömning är att dessa åtgärder i form av beslut om organisation och ansvarsfördelning samt om uppdrag avseende fullföljande av implementering i delegationsordning och andra styrdokument säkerställer att kraven i 2 kap. 6 § högskolelagen uppfylls.

Försvarshögskolans bakomliggande överväganden

Förarbetena till högskolelagen ger en tydlig vägledning till vad som avses med vetenskaplig kompetens. I propositionen, som lades fram i samband med den så kallade autonomireformen 2010, definieras vetenskaplig kompetens som avlagd doktorsexamen eller motsvarande vetenskaplig kompetens. Som exempel på motsvarande vetenskaplig kompetens anges utländsk forskarutbildning, licentiatexamen enligt äldre bestämmelser och övrig vetenskaplig meritering utan avlagd doktorsexamen, t.ex. inom industriforskning, som efter prövning bör kunna ge vetenskaplig behörighet som lektor (Prop. 2009/10:149, sid. 34.).

Försvarshögskolan konstaterar vidare att i övrigt ger förarbetena endast en begränsad vägledning för tolkningen och tillämpningen av den aktuella lagbestämmelsen. I propositionen framgår bland annat att syftet med formuleringen avseende vetenskaplig eller konstnärlig kompetens är att "uttrycka de kvalificerade beslut där det är väsentligt att den eller de personer som har att fatta beslutet har sådan kompetens". Vidare ges ett antal exempel på frågor inom utbildning och forskning som kan omfattas av kravet på särskild kompetens i beslut eller beredning inför beslut. I slutändan avstår dock regeringen från att närmare definiera vilka beslut det handlar om: "Enligt regeringens mening måste det ankomma på varje universitet och högskola att inom den ram som anges i den föreslagna bestämmelsen närmare definiera vilka beslut som kräver vetenskaplig eller konstnärlig kompetens" (Prop. 2009/10:149, sid. 35-37.).

Det finns inget självklart svar på frågan om var gränsen ska dras mellan, å ena sidan, entydigt "kvalificerade" beslut om utbildning och forskning och, å andra sidan, beslut som uppenbarligen inte kräver vetenskaplig kompetens. Särskilt om man inkluderar även mer informella beslut och löpande avväganden som är av betydelse för de frågor som anges i den aktuella lagbestämmelsen, så kommer man sannolikt alltid att behöva acceptera att det finns en gråzon av beslut och bedömningar som inte entydigt faller under den ena eller andra kategorin.

Praxis synes inte heller vara helt enhetlig inom högskolesektorn, utan kan skifta mellan olika lärosäten och olika fält. Det finns dock ett tydligt dominerande mönster av att ledande befattningar och andra uppdrag som innebär olika former av akademiskt ansvar, t.ex. avseende kvalitet, formellt eller i praktiken är förknippade med särskilda krav på vetenskaplig kompetens. Det är framför allt inom utbildningsverksamheten, och kanske särskilt vad gäller yrkesutbildningar, som praxis verkar skifta, t.ex. avseende kompetenskrav för uppdrag som

kursansvarig, examinator eller studierektor. Här behöver man dock beakta att detta också till del kan bero på ansvar och mandat inte alltid är desamma.

Försvarshögskolans kvalitetsarbete

Försvarshögskolans centrala utgångspunkt vid tillämpningen av 2 kap. 6 § högskolelagen är dock syftet med bestämmelsen. I propositionen kommer detta till uttryck på följande sätt: "Regeringen anser, i likhet med flera remissinstanser, att krav på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens värnar kvaliteten i utbildning och forskning. Regeringen anser också att det är naturligt att lärarna och forskarna har ett stort inflytande över kärnverksamheten vid universitet och högskolor." (Prop. 2009/10:149, sid. 34). Det centrala är alltså här att värna kvaliteten, särskilt vad gäller de vetenskapliga aspekter som är särskiljande för högskoleutbildning och forskning.

Här bör man dock notera att ur ett kvalitetsperspektiv kan kravet på vetenskaplig kompetens för vissa beslut och bedömningar ofta betraktas endast som ett nödvändigt, men inte tillräckligt villkor. Om besluten kräver bedömningar inom ramen för särskilda ämnen eller områden behövs i regel också specifik ämnes- eller områdeskompetens för välgrundade beslut. I fallet av en yrkesutbildning kan det exempelvis handla om specifik professionskompetens inom yrkesområdet. Vid Försvarshögskolan, mer specifikt i officersutbildningarna, är den professionella militära kompetensen viktig.

Den professionella militära kompetensen speglas i Officersprogrammets examensmål, där det övergripande målet är att uppnå den "kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som officer" (2007:1164). Detta rymmer både teoretiska och praktiska kunskaper och förmågor, som främst ska omsättas inom ramen för Försvarsmaktens huvuduppgift – den väpnade striden, men även inom fredstida förvaltning.

Att säkra den militära professionskompetensen är alltså en helt central kvalitetsfråga; den säkras tillsammans med den vetenskapliga kompetensen den militära utbildningens och forskningens kvalitet och relevans.

Högskolelagens krav avseende vetenskaplig kompetens är dock oavvisliga och den vidare kvalitetsfrågan måste därmed hanteras genom välavvägda former för beredning inför beslut.

Om syftet att värna kvaliteten tas som utgångspunkt för tillämpningen av 2 kap. 6 § högskolelagen, så blir den naturliga referensramen för Försvarshögskolans tillämpning de systemnivåer som ligger till grund för Försvarshögskolans ramverk för systematiskt kvalitetsarbete inom forskning och utbildning (Se Försvarshögskolans kvalitetspolicy, Ö 599/2021).

Datum
2021-12-177
Er handläggare
Mikael Herjevik, juridiska avd
Ert datum
2021-10-19

Dnr
Ö243/2021
Vår handläggare
Christina Zander, högskoledirektör
Er beteckning
31-00206-21

Självständiga beslut och bedömningar avseende kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning och forskning förekommer enligt detta ramverk på fyra huvudsakliga systemnivåer, som kortfattat kan beskrivas på följande sätt:

1. kurser och forskningsprojekt
2. ämnen
3. gemensamma och ämnesövergripande funktioner
4. högskoleledning.

Den principiella inriktningen för tillämpningen vid Försvarshögskolan är därmed att det på varje nivå ska finnas en tydlig ansvarsfördelning för beslut och beslutsgrundande bedömningar som säkerställer att kraven avseende vetenskaplig kompetens är uppfyllda. Detta omfattar högskoleledningen, ämnesledningarna samt befattningar och organ med kvalitetsansvar på samtliga nivåer.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Robert Egnell efter föredragning av högskoledirektör Christina Zander. Prorektor Malena Britz, vicerektor Fredrik Ståhlberg och rektors ledningsgrupp har deltagit i ärendets beredning. Studentkåren har varit representerad i rektors ledningsgrupp. ATO har orienterats om innehållet i beslutet, senast vid samverkansmöte den 15 december.

Robert Egnell
Rektor

Christina Zander
Högskoledirektör